

Uluslararası Medeniyet ve Kadın Kongresi (Halide Edip Adıvar'ın Ölümünün 50. Yıl Dönümü Anısına), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 20-22 Ekim 2014.

Metin MENEKŞE

Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, UNESCO Türkiye Millî Komitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Karşılaştırmalı Medeniyet ve Barış Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi iş birliğiyle Halide Edip Adıvar'ın ölümünün 50.yıl dönümü anısına düzenlenen *Uluslararası Medeniyet ve Kadın Kongresi* 20-22 Ekim 2014 tarihleri arasında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Atatürk Araştırma Merkezi salonlarında gerçekleştirilmiştir.

Kongrenin açış konuşmaları Ankara Üniversitesi Karşılaştırmalı Medeniyet ve Barış Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Prof.Dr. Neşe Özden, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı Prof.Dr. Mehmet Ali Beyhan, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof.Dr. Yusuf Ziya Erdil ve Muğla Vali Yardımcısı Fethi Özdemir tarafından yapılmıştır.

Türk ve yabancı düşünürlerin medeniyet hakkındaki fikir ve görüşlerinden örnekler veren Prof.Dr. Neşe Özden, konuşmasının başında; “Atatürk'ün de medeniyet algısında istiklal ve itibarı tanıtmak çok önemli bir yer tutuyor. Atatürk söz konusu istiklal ve itibarı tanıtmanın koşulu olarak mutlaka vasıf, liyakat ve kudret sahibi bir milletin olması gerektiğini vurguluyor” demiştir. Yine medeniyet ile ilgili olarak “İnsanca ve manevi bir medeniyet zaruridir. Medeniyet ya insanın kalbindedir ya hiçbir yerde değildir” diyerek sözlerine devam etmiştir. Prof.Dr. Beyhan ise Millî Mücadele sürecinde erkekler kadar kadın kahramanların da emeği, teri ve gayretinin söz konusu olduğunu vurgulamış ve sözlerinin devamında “Savaşa katılmıştır, teşvik etmiştir, cephane taşımıştır, zahire yetiştirmiştir. Belki nicesinin adı sanı da belli değildir. Fakat kayda geçenlerin de birçoğunun ismi unutulmuştur. Tarihin bu zayıf yönünü güçlendirmek, tarihe mal olmuş bu kişilerin haklarını teslim etmek; emeklerinin, gayretlerinin sonuçlarını geleceğe aktarmak tarihin,

tarihçilerin görevidir. Aslında bir vefa borcudur” demiştir. Prof.Dr. Yusuf Ziya Erdil ise böyle anlamlı bir kongrede “medeniyet” ve “kadın” kavramlarının yan yana geldiği bir kongrede ve bundan da önemlisi kurtuluş mücadelemizde çok önemli bir yeri olan yazar, düşünür Halide Edip Adıvar adına düzenlenen bu kongrede bir arada olmanın kendilerini ziyadesiyle memnun ettiğini belirtmiş ve insanlık kavramında kadının öncelenmediği durumların insanlık olarak kabul edilmemesi gerektiğini, aynı zamanda medeniyette de kadının olmadığı adalet ve barış kavramlarının öncelenmediği yapıların da medeniyet olarak kabul edilmemesi gerektiğini ifade ederek sözlerine devam etmiştir. Muğla Vali Yardımcısı Fethi Özdemir ise medeniyet olgusunda medeni bir toplum olmada kadının çok büyük bir yeri olduğunu belirtirken Halide Edip Adıvar'ın Türk tarihine ve yazarlık dünyasına çok büyük katkıları olduğunu altını çizmiştir.

77 bilim insanının 3 salonda 69 bildiriyle katıldığı kongrede bildiri konularını Atatürk ve medeniyet, medeniyet kavramının tarihî gelişimi ve kapsamı, medeniyetlerin oluşumunda tarihî, beşeri, coğrafi, kültürel ve sosyo-ekonomik şartlar, eski çağlardan günümüze dünyada medeniyet havzaları, medeniyetlerin varoluşları ve kayboluşlarına ilişkin düşünceler, geçmişten günümüze medeniyet eserleri ve kurumları, barışta ve savaşta medeniyet algıları ve tartışmaları, medeniyet ve kadın oluşturmıştır.

Kongrenin I. oturumu 20 Ekim Pazartesi saat 10.50 itibari ile başlamıştır. 21 Ekim Salı günü saat 17.00'ye kadar toplam 7 oturum gerçekleşmiştir. Bildiri sunumları bittikten sonra saat 17.30'da kongrenin son oturumu olan değerlendirme oturumu olmuştur. Bu oturumda Prof.Dr. Mehmet Ali Beyhan, Prof.Dr. Neşe Özden, Prof.Dr. Mehmet Temel, Prof.Dr. Kurtuluş Kayalı ve Prof.Dr. Selma Yel yer almıştır. Kongre genel hatları ile değerlendirilmiş, kadın ve medeniyet kavramlarının önemi bir kez daha vurgulanmıştır. Yine oturum sonunda bildirilerin en kısa zamanda kitaplaşacağı haberi de izleyicilere müjdelenmiştir. 22 Ekim Çarşamba günü de katılımcılar için Muğla ilinin tarihî mekânlarını görmek üzere bir gezi düzenlenmiştir.

Halide Edip Adıvar'ın ölümünün 50. yıl dönümü anısına düzenlenen bu çok değerli kongreye farklı kesimlerden insanlar büyük ilgi göstermiştir. Sunulan bildiriler izleyicilerce merakla takip edilmiştir. Kadın haklarının, kadına uygulanan şiddetin hâlâ tartışıldığı şu son yıllarda, böylesine anlamlı bir kongrenin düzenlenmesi ve bu konunun aydınlatıcı ve objektif bir bakış açısı ile ele alınması dikkate şayandır. Buradan kongrede emeği geçen herkese teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Sunulan Bildiriler

- Prof.Dr. Necati Fahri TAŞ, *Tanzimat Dönemine Ait Neşredilmemiş Osmanlı Nizamnamelerinde Kadının Yeri.*
- Prof.Dr. Osman KÖKSAL, *Osmanlı'dan Cumhuriyete Kadın ve Çocuğa Özgü Eski Yazılı (Arap Harfli) Periyodikler Üzerine Bir Değerlendirme.*
- Doç.Dr. Şafak KAYPAK, *Cumhuriyet'le Başlayan Modernleşme Sürecinde Değişen Kadın Kimliği.*
- Okt.Dr. Feyza KURNAZ ŞAHİN, *Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Yayımlanan Dergilerde "Asrı" ve "Ananevi" Kadın İmgesi.*
- Prof.Dr. Ülkü ESER ÜNALDI-Araş.Gör. Abdullah TÜRKER, *Türkiye'deki Üniversitelerde Kadın Öğretim Elemanlarının Dağılışı.*
- Doç.Dr. Özgür YILDIZ, *İlk Türk Kadın Tarih Profesörü: Afet İnan.*
- Doç.Dr. Mahmut BOZAN, *Türkiye'de Kadın Akademisyen Profili.*
- Hüsnü ÖZLÜ, *Cumhuriyet Dönemi Bir Bilim Kadını Afet İnan ve Tarih ve Medeniyet Çalışmaları.*
- Doç.Dr. İsmet ZAATOV, *Kırım Türklerinin İlk Kadın Tiyatrocuları.*
- Doç.Dr. İrade MEMMEDOVA, *Hanlıklar Döneminde Azerbaycan'da Kadınların Durumu ve Uğraşları.*
- Yrd.Doç.Dr. Feride ALİYEVA, *1929-1930'lu Yıllarda Azerbaycan SSC'de Kadınların Sayısının Çoğalması ve Eğitim Düzeyinin Yükselmesi.*
- Dr. Masoumeh DAEI, *İran Meşrûte Devriminde, Bayanların Siyasi ve İctimai Katılımları.*
- Prof.Dr. Maarife HACIYEVA, *Kadın; Azerbaycan Edebî-Medeni Salnamesinde.*
- Doç.Dr. Hasan CİCİOĞLU, *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Varoluş Mücadelesinde Parlamentoda Yer Alan Kıbrıs Türk Kadını.*
- Doç.Dr. Liubovi ÇİMPOEŞ, *Gagauz Kadınların Modern Dönemin Sorunları ile Baş Etmeleri ve Çözüm Üretmeleri.*
- Araş.Gör. Cemile KINACI, *İdeoloji-Edebiyat İlişkisi Bağlamında Kazak Sovyet Edebiyatında Kadın İmajı: "Botagöz".*
- Prof.Dr. Hüsnü Ezber BODUR, *Dünya Değerler Araştırması Verilerine Göre İslam Medeniyeti Algısı ve Kadın-Erkek İlişkileri: Neo-Oryantalist Bir "İnşa" mı?*
- Doç.Dr. Hülya BOYANA, *Anadolu'da Roma Uygarlığı.*

- Yrd.Doç.Dr. Gonca YAYAN, *Medeniyet, Kadın, Sanat ve Mitler*.
- Yrd.Doç.Dr. Özlem GÜNEŞ, *Doğu'da ve Batı'da Mâşuk: Leylâ ve Juliet Tipleri Üzerinden İki Farklı Medeniyetin Kadına Bakışı*.
- Prof.Dr. Recep ŞKRIYEL, *Sosyalist Yugoslavya'daki Müslüman Kadının Pozisyonuna Atatürk Reformlarının Etkisi ve "Zar ve Peçeye Yasak Koyma Kanunu (1951)"*.
- Prof.Dr. Hüseyin MEVSİM, *Bulgar Gözüyle Cumhuriyet Türk Kadını*.
- Doç.Dr. Ayten SEZER ARIĞ, *Atatürk Döneminde Kadınlara Verilen Haklar ve Bunun Diğer Ülke Kadınları Üzerindeki Etkileri*.
- Doç.Dr. Fatma ARPACI, *Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Kadınların Görüşlerinin İncelenmesi*.
- Yrd.Doç.Dr. Serap BELLI, *Kadına Yönelik Şiddetin Sosyal Psikolojik Zemini*.
- Dr.Av. Kadir GÜNDOĞAN, *Namus Cinayetlerinde Suç ve Suçlu Profili*.
- Araş.Gör. Nurtaç ERGÜN, *Hem Göçmen Hem Kadın Olmak: Kadın Yazarların Kaleminden Dış Göç Sürecinde Şiddete Maruz Kalan Kadınlar*.
- Prof.Dr. Mustafa YILMAZ, *Modern Türk Kadınının Dünyada Algılanışı*.
- Prof.Dr. Şerife Bige SÜKAN, *Atatürk Devrimi ile Türkiye'de Kadının Özgürleşmesine İlişkin Fransız Değerlendirmeleri*.
- Prof.Dr. Melek ÇOLAK, *Macar Kaynaklarında Osmanlıdan Cumhuriyete Kadın (XIX. Yüzyıl Sonları-XX. Yüzyıl Başları)*.
- Prof.Dr. İbrahim YILMAZÇELİK, *XIX. Yüzyılda Diyarbakır'da Kadının Sosyal Yapı İçerisindeki Yeri*.
- Prof.Dr. İrfan ALBAYRAK, *Eski Anadolu'nun İlk Vasiyetnameleri ve Kadınların Miras Hakları*.
- Yrd.Doç.Dr. Turgut SUBAŞI, *Tanzimat Döneminde Osmanlı Kadını ve Moda*.
- Yrd.Doç.Dr. Volkan PAYASLI-Yrd.Doç.Dr. Olcay ÖZKAYA DUMAN, *İşgal, Sancak ve Devlet Yılları Dönemlerinde Medeniyetler Eşiği Hatay'da Kadın Yaşamı Üzerine Bir Değerlendirme*.
- Prof.Dr. Pervin ÇAPAN, *Anıdan Otobiyografiye Halide Edip Adivar'ın 'Mor Salkımlı Ev'inde Bir Kadın Yazarın İnşası*.
- Prof.Dr. Selma YEL-Yrd.Doç.Dr. M. Akif SÖZER, *Kızların Anne ve Babaları İle İlişkileri Üzerine Bir İnceleme*.
- Doç.Dr. Aynur ÖZ ÖZCAN, *Ana ile İlgili Özbek ve Türk Atasözleri*.

- Araş.Gör. Sibel HATİPOĞLU, *Sevinç Çokum'un Tarihi Romanlarında Savaş ve Göçle Sınanmış Kadın Kimliği.*
- Prof.Dr. Kurtuluş KAYALI, *Atipik Bir Muhalif Kadın Modernist Entelektüel: Halide Edip Adıvar.*
- Prof.Dr. Bülent YORULMAZ, *Halide Edip Adıvar'ın Hindistan Seyahati ve Yaptığı Görüşmeler Üzerine Bir Değerlendirme*
- Yrd.Doç.Dr. Veli UĞUR, *Temsil ve Direniş: Halide Edip'i Postkolonyal Düşüncenin Terimleriyle Okumak.*
- Prof.Dr. Nesrin KARACA, *Son Dönem Osmanlı Edebiyatında Unutulmuş Bir Kadın Yazar: Prens Kadriye Hüseyin(1888-1955).*
- Prof.Dr. Sevgi ŞAR-Araş.Gör. Miray ARSLAN-Araş.Gör. Bilge SÖZEN ŞAHNE, *Türkiye'de Eczacılık Alanında İlk Kadın Eczacılar.*
- Okt. Nilüfer ERKAN, *Sanatın Tarihe Açılan Penceresinden Bir Portre: Mihri Müşfik.*
- Prof.Dr. Bayram AKÇA, *Türk Siyasi Hayatında Bir Kadın Portresi: Hatı (Satı) Kadın.*
- Yrd.Doç.Dr. Sedef BULUT, *Cumhuriyetin İlanından Günümüze Yerel Seçimlerde Kadın Olgusu: Kadın Belediye Başkanları Üzerine Bir İnceleme.*
- Mukaddes ARSLAN, *Türk Siyasi Tarihinde Türk Parlamentosunun İlk Kadın Milletvekillerinden Satı Kadın ve Hatırasını Yaşatma Çabaları.*
- Yrd.Doç.Dr. Savaş SERTEL, *Türkiye'nin İlk Kadın Milletvekillerinden Dr. Fatma Şakir Memik.*
- Prof.Dr. Marsil N. FARKHSHATOV, *Z. Validi Togan'ın İlmi Mirasında Türk Medeniyeti Tarihi (Başkurt Seyası Muhacirin İbn Fadlan'ın Seyahatnamesi Hakkındaki Kitabı Örneğinde).*
- Doç.Dr. İbrahim MARAŞ, *Çağdaş Türk Düşüncesinde Medeniyet ve Ümran Algısı.*
- Doç.Dr. Fahri TEMİZYÜREK, *Medeniyet ve Kültür Tarihimizde Çığır Açıcı Bir İsim: Nurettin Topçu.*
- Doç.Dr. Selda KAYA KILIÇ, *Kültür ve Medeniyet Kavramları Üzerine Görüşler.*
- Prof.Dr. Guzel Valeeva SULEYMANOVA, *Erken 21. Yüzyıl Tatar Sanatında Modernleşme Süreci: İlk Kadın Tatar Sanatçıları ve 21. Yüzyıl Sanatına Katkıları.*

- Prof.Dr. Mehmet KÜLAHCI, *Cumhuriyet Döneminde İz Bırakan Kadın Eğitimciler.*
- Doç.Dr. Yaşar SEMİZ-Okt. Güngör TOPLU, *12. Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi-1935.*
- Yrd.Doç.Dr. Neriman ERSOY HACISALİHOĞLU, *İstanbul'da Bulgar Kadın Cemiyeti "Radost" (Meserret).*
- Prof.Dr. İsmail Hakkı İNAN -Yrd.Doç.Dr. Nilüfer SERİNIKLİ, *Küreselleşme İle Gelen Kadın Yoksulluğu.*
- Doç.Dr. Seyfi YILDIRIM, *Cumhuriyet Dönemi Yurt Dışı Eğitiminde Kadın ve Modernleşme.*
- Prof.Dr. Fatmagül DEMİREL, *Cumhuriyet Kadınlarının Askerlik Serüveni: Kadınları da Alın Askere.*
- Prof.Dr. Tofig MUSTAFAZADE-Yrd.Doç.Dr. Feride ALİYEVA *Küreselleşme ve İslam Uygarlığı.*
- Prof.Dr. Ulvi KESER, *Stratejik Güvenlik ve Uluslararası İlişkiler Bağlamında Akdeniz Uygarlığına Kesitsel Bir Bakış.*
- Yrd.Doç.Dr. İlknur YÜKSEL, *Medeniyetlerin Kendi Gelişim Çizgilerinde Şekillenen Konaklama Binaları.*
- Prof.Dr. Vladan VIRIYEVIÇ, *'Yeni Bir Türk Kadını' – İki Dünya Savaşı Arasında Kadınlara Eşit Haklar Verilmesi ve Atatürk Reformları Hakkında Yugoslav Kamuoyu.*
- Prof.Dr. Stefano TRINCHESE, *Batı Avrupa'da Sosyal Yapılar ve Kadın Meselesi ve Osmanlı'dan Türkiye Değişimi.*
- Prof.Dr. Elena BESOLOVA, *Kuzey Kafkas Medeniyeti Özellikleri Üzerine.*
- Assoc.Prof. Liliana BOŞCAN-ALTIN, *Kişilik Kaderdir: Romanya Kraliçesi Maria.*
- Prof.Dr. Hatice Nur ERKIZAN, *21. Yüzyıl Aydınlanması, Atatürk ve Türkiye Üzerine.*
- Dr. Ali ŞAHİN, *Atatürk'ün Millî Kimlik, Medeniyet Anlayışı ve Dönemin Siyasal Sorunları Bağlamında "Hars Komiteleri"nin Faaliyetleri.*
- Dr. Sezen KILIÇ, *Alman Basınında Atatürk ve Medeniyet (1934-1944).*